

ARAŞTIRMA MAKALESİ (Research Article)

İngiliz Restorasyon Stili Mobilya Tasarımı Üzerine Bir Araştırma

A Research on British Restoration Style Furniture Design

DOI : 10.54976/tjfdm.1309850

Alınış (Received): 05.06.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 19.06.2023

Selçuk Demirci¹,
Orcid: 0000-0002-2045-0426

¹Assoc.Prof.Dr., Ege University, Ege Vocational High School, Department of Interior Design, İzmir, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Selçuk DEMİRCİ
selcuk.demirci@ege.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

Mobilya, Mobilya tarihi, Mobilya stili, Restorasyon stili

Keywords:

Furniture, Furniture history, Furniture style, Restoration style

ÖZ

Bu çalışmada; İngiliz mobilya stillerinden biri olan ve II. Charles döneminde gelişen Restoration stili özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda; stilin özellikle II. Charles döneminde geliştiği belirlenmiştir. Bu dönem mobilya yönünden zengindir. Öne çıkan mobilyalar; Sandalye, koltuk, masa, şifonyer, kitaplık, şezlong ve karyolalardır. Bu mobilyalar içinde masa ön plana çıkmaktadır. Eğlence anlayışına bağlı olarak açılıp kapanarak büyüyen masaların çok uygulandığı görülmüştür. Mobilyaların üst tablalarında ve kapaklarda çiçek desenli marketri uygulamaları kullanılmıştır. Masa üstlerinde abanoz ağacı ve gümüş plakalar ile kakma uygulamalar yapılmıştır. Sandalye ve masa ayaklarının çoğunlukla ince kesitlerde burmalı ve tornalı olarak yapıldığı, ayakların alt kısımlarında "X" formunda kavisli ara kayıtlar kullanılmıştır. Kayıtlarla mobilyaların sağlamlığı ve estetik değerleri artırılmıştır. Sandalyeler çoğunlukla döşemesiz yapılmıştır. Bazı sandalyelerin arkaları hasırla kaplanmıştır. Sandalye ve koltuk ayaklarının yere değen kısımları Flaman ayak ve İspanyol topuz ayak olarak adlandırılan spiral kıvrımlı olarak yapılmıştır. Mobilya imalatında ceviz, meşe, abanoz, kayın, sedir odunları kullanılmıştır. Oyma motifi olarak çiçek motifleri, akantüs yaprağı, meşe yaprakları, mısır başağı yaprakları kullanılmıştır. Ayrıca, kuş ve melek motifleri uygulanmıştır. Restoration stili mobilyalarda kullanılan formlar, oyma motifleri ve ayak çeşitleri günümüzde de beğenilerek uygulanmaktadır. Bu dönemde kullanılmaya başlanan açılan masalar, günümüzde de modernize edilerek kullanılmaktadır.

ABSTRACT

In this study; The characteristics of the restoration style, which is one of the English furniture styles and developed during the reign of Charles II, were tried to be determined. As a result of the research; It has been determined that the style especially developed during the reign of Charles II. This period is rich in furniture. Prominent furniture are chairs, armchairs, tables, dressers, bookshelves, sun loungers and bedsteads. The table stands out among these furniture. It has been seen that the tables that grow by opening and closing depending on the understanding of entertainment are applied a lot. Floral patterned marketri applications were used on the tops and covers of the furniture. Inlaid applications were made with ebony wood and silver plates on the table tops. Chair and table legs are mostly twisted and turned in thin sections, and curved intermediate registers in the form of "X" are used on the lower parts of the legs. With the support parts of the furniture legs, the durability and aesthetic values of the furniture have been increased. Chairs are mostly made without upholstery. The backs of some chairs are covered with straw. The parts of the chair and armchair legs that touch the ground are made with spiral curves called Flemish feet and Spanish ball feet. Walnut, oak, ebony, beech, cedar woods are used in the manufacture of furniture. Floral motifs, acanthus leaves, oak leaves and corn leaves were used as carving motifs. In addition, bird and angel motifs were applied. The forms, carving motifs and foot types used in Restoration style furniture are still applied with admiration today. The tables that started to be used in this period, which grew by opening, are still used by modernizing them today.

Kaynak gösterimi: Demirci, S., (2023). "İngiliz Restorasyon Stili Mobilya Tasarımı Üzerine Bir Araştırma", *Turkish Journal of Fashion Design and Management (TJFDM)*, 2023, 5(2): 85-104

How to cite: Demirci, S., (2023). "A Research on British Restoration Style Furniture Design", *Turkish Journal of Fashion Design and Management (TJFDM)*, 2023, 5(2): 85-104

1. Giriş

Charles'ın latince karşılığı olan "Carolus" kelimesinden türeyen Carolean stili olarak da tanınan Restoration stili, 1660'da, II. Charles'ın (yönetim dönemi 1660–1685) önderliğinde, İngiltere'de monarşinin geri getirilmesi ile ülkede popüler hale gelen ve 1680'lerin sonlarına kadar devam eden dekorasyon ve edebi sanatlar dallarındaki biçemdir (Arakelian, 1979). Restorasyon dönemi mobilyası, ya da II. Charles (Carolean) mobilyası, İngiliz mobilya geleneğini Avrupa tasarım hareketleri ile tekrar aynı çizgiye getirmiş ve 1600'lerdeki Puritan idaresinden sonraki senelerde mobilya ile mimari arasındaki bağlantıyı tekrar kurmuştur (furniturestyles.net).

Restoration stili; İngiliz barok mobilya geleneğinin başlangıcını temsil eder. Barok, İngiliz diline "düzensiz bir şekle sahip" anlamındaki Fransızca bir sözcükten gelmiştir. Başlangıçta inciyi tanımlayan Fransızca bir kelimeyken, zamanla eğimli çizgiler, yaldız ve altın ile karakterize edilen, ölçüsüz bir sanat biçimini tanımlamaya başlamıştır. Barok terimi, "deforme inci" anlamına gelen, Portekizce bir kelime olan "Barocco"dan ortaya çıkmıştır. Bu stilin popülerliği, aslına bakılırsa, Protestan reformu'na tepki olarak, Trento Konseyi'nde sanat dallarının dini konuları ve direkt duygusal bağlılığı nakletmesi gerektiği kararını veren Katolik Kilisesi tarafından teşvik edilmiştir. Bu stil, genellikle hareketi çağrıştıran ve dramatik etkiler bırakan, serbest ve heykelimsi yapıları klasik düzenleri ve süslemeleri kullanır. Barok stili, peyzaj, mimari, müzik ve resim dahil kültürün büyük bir bölümüne yayılmıştır (furniturestyles.net).

II. Charles'ın tahta geri dönmesi ile kendisine sürgün döneminde ilham veren Flemenk ve Fransız Barok sanatsal stili de İngiltere'ye dönmüştür. Daha hafif ve şatafatlı mobilya stilleri olarak yansıyan bu dönem, İngiltere'nin Barok dönemine geçişinin başlangıcını işaret eder. Bu dönemin mobilyaları ceviz ağacını, çiçekli marketri çalışmalarını, egzotik ağaç kaplamalarını, burma ayakları, yüksek arkalıkları ve kadifeden şaşalı döşemeleri içerir. Mobilyalar detaylı oyma ve kakmalar içerir. Bu dönemde; şezlonglar, şifonyerler, yüksek arkalıklı berjerler ve ayaklı dolaplar dahil birçok yeni mobilya ortaya çıkmıştır (kaliudabali.com).

Dönemin karakteristik unsurları; çiçek desenli marketriler, arpa şekeri şeklinde burulmuş dikmeler, düz "X" formunda kavisli ara kayıtlar, dışbükey kavisli parçalar, hasır arkalıklı sandalyeler, kraliyet tacı ve melek oymaları öne çıkmıştır. Üst yüzey elemanı olarak lake vernik uyguları göze çarpmaktadır (Safi, 2022). Mobilya imalatında uygulanan konstrüksiyon incelendiğinde; zıvanalı ve dişli birleştirmeler kullanıldığı, zıvanaların ahşap kavelalarla (pimler) sabitlendiği görülmüştür (Truman, 1950).

Kral II. Charles Oliver Cromwell'in çok sade tarzını tersine çevirerek, İngiliz tarzına daha fazla Fransız etkisi hakim olmuştur. Bu dönem mobilyalarına Fransızların yanı sıra, Flemenkler (Flamanlar), İspanyollar ve İtalyanların da etkili olduğu görülmüştür (charlecoteantiques.com). II. Charles Hollanda'da yaşadığı dönemde Rembrandt'a ve çiçeklere derinden hayranlık beslediğinden çiçekli marketri çok revaçtaydı; ya tüm

mobilya bu şekilde kaplanırdı ya da yuvarlak biçimli alanlarda kullanılırdı (beauchampantiques.com).

2. Restoration Stili Oturma Mobilyaları

Bu dönemde sandalyelerde ciddi bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Cromwell (Commonwealth) döneminin sandalyelerinin yerini yüksek arkalıklı sandalyeler aldı ve bu sandalyeler genel olarak oymalı ayaklara ve kayıtlara sahipti. Sandalye ayakları oymalı, tornalı ve burmalı yapılmıştır. Bu döneme kadar sandalyeler pek sık kullanılmıyordu ancak, 1660'dan sonra masalarda oturmak için sandalyeler kullanılmaya başladı (Truman, 1950). Bu dönemde sandalyeler çoğunlukla ceviz ağacından ve oymalı yapılmıştır. Ceviz ağacı hem oyma uygulamaları için uygun olması hem de çok ağır olmaması nedeniyle tercih edilmiştir. Düz modellenmiş sandalyelerde ise kayın ağacı kullanılmıştır. O dönemde yapılan sandalyeler bugüne kadar gelmiştir (furniturestyles.net). Sandalyeler çoğunlukla döşemesiz olarak, ağaçtan yapılmıştır. Fransız ve Flaman etkisinde olan sandalyelerin arkalıkları uzun eğimli dikdörtgen veya oval şekillerde olup hasırla kaplanmıştır (Safi, 2022). 1700 yıllarında yapılan İngiliz sandalyeleri farklı bir karakteri olup, sandalyelerin hafiflikleri hasır döşeme uygulamaları sağlanmıştır. Aynı zamanda, tek tek parçaları masiften olsa da, yapımları kasti olarak hafiftir. Daha az kibar İtalyan sandalyelerinden çok daha karmaşık olan süsleme motiflerinde, bilhassa Fransız ve Felemenk biçimleri olmak üzere, birçok dış stilin tesiri fark edilebilir (Vosko, 2022). II. Charles dönemine ait olan ve Moorabool Antika Galerisinde sergilenen restorasyon ceviz sandalye Resim 1.'de verilmiştir.

Sandalyelerin uzun ve eğimli olarak tasarlanan arkalıkları esnemeyi engelleyecek kadar sağlam değildi. Sandalyelerin en zayıf noktası arkalıklardı. Sandalye ve koltuk ayaklarının çoğu zaman tornalı, burmalı ve zarif kıvrımlı yapıldığı, zaman zaman da düz yapıldığı görülmüştür. Oymalarda, monarşinin yeniden doğuşunu tasvir eden melek motiflerine eşlik eden çiçek ve yaprak motifleriyle zengin bir süsleme uygulaması yapılmıştır. Sandalyelerde sağlamlığı artırmak için ilk zamanlarda oturağın tam altında kayıtlar kullanılmıştır. Daha sonra bu kayıtlar aşağı doğru yarıya kadar indirilerek kullanılmıştır (Safi, 2022). Oyma süslemeleri olarak; meşe yaprakları, kartal başları, çiçek motifleri, mısır başağı yaprakları ve gülü andıran rozetler kullanılmıştır.

Dönemin en önemli oymacısı Grinling Gibbons dir (furniturestyles.net). İngiltere'de, bulunan döneme ait kolçaklı ahşap sandalye örneği Resim 2.'de verilmiştir. 1680 yıllarında yapılan, Glasgow Sanat Galerisi ve Müzesinde yer alan kolçakları oymalı, oturma yeri hasır döşenmiş sandalye Resim 2.'de verilmiştir (kaliudabali.com).

1683 yılında Dysart Kontesi Elizabeth için yapıldığı düşünülen, Victoria ve Albert Müzesinde sergilenen oturma yeri hasır döşenmiş Japon lake vernikli yıldızlı sandalye Resim 2.'de verilmiştir.

Resim 1. II. Charles dönemine ait sandalye (Vosko, 2022)
Figure 11. A chair belonging to the 2nd Charles era

Resim 2. Restoration stili sandalye örnekleri
Figure 2. Restoration style chair examples

Erken dönem sandalyeleri incelendiğinde arkalıkların taç kısmında melek motifli oymalı kayıt ve dikmeler kullanıldığı, geç dönem sandalyesinde ise kayıtların tornalı, başlıkların kavisli yapıldığı görülmüştür (Safi, 2022). Victoria ve Albert Müzesinde yer alan erken ve geç dönem sandalyelerine ait görüntüler Resim 3.'de verilmiştir.

Resim 3. Victoria ve Albert Müzesinde yer alan erken ve geç dönem sandalyeleri (Safi, 2022)

Figure 3. Early and late periods chairs in the Victoria and Albert Museum

Geç döneme ait sandalyelerde kayda değer şekilde farklılıklar vardı. Arkalıklar, taçlı, kavisli ve hasırlı yapılmak yerine, uzun ve dar bir formda, orta kısımda ve dikmeler arası boşluklu ve oymalı ve delikli yapılmıştır. Üst kısım düz yerine kavisliydi, aynı zamanda ayaklar ve ön kayıtlar da bezenecek şekilde tornalamıştır.

Ayaklar çift "C" formunda eğimli ve İspanyol ayak olarak uygulanmıştır. Ayaklar bazen ön kayıtlara ek olarak "X" biçiminde çapraz tornalı kayıtlar ile birleştirilmiştir (Safi, 2022). II. Charles'ın döneminde yeni bir ayak stili uygulanmaya başlandı. Hem ayaklarda, hem de kayıtlarda bulunan, elle oyulmuş spiral kıvrımlı ayak (Flaman ayak) ve "İspanyol Topuz Ayak" uygulanmıştır. Bu ayak formu uzunca bir süre kullanıldı (Wanscher, 1967). Flaman ve İspanyol topuz ayak örnekleri Resim 4.'de verilmiştir.

Resim 4. Flaman ve İspanyol topuz ayak örnekleri (Wanscher, 1967)

Figure 4. Examples of Flemish and Spanish mace feet

Geç dönemde süslemede, yüzey oymacılığı yerine dekupe oymacılık ön plana çıkmıştır. Böylece sandalyeler daha zarif bir görünüme kavuştu. Ayakla kayıtların birleşim yerlerinde “S” formunda parçalar kullanılmıştır. 1685 yıllarında yapılan sandalyelerin arkalıkları daha dar ve uzun olup, oturaklar çoğunlukla döşeme ile kaplanmıştır (furniturestyles.net). Kolçaklı sandalyelerde oyma süslemelerinde aslan, kartal başları ile unicorn (tek boynuzlu at) çalışmaları yapılmıştır (Legs&Thompson, 1937). Geç döneme ait sandalye örnekleri Resim 5.’de verilmiştir.

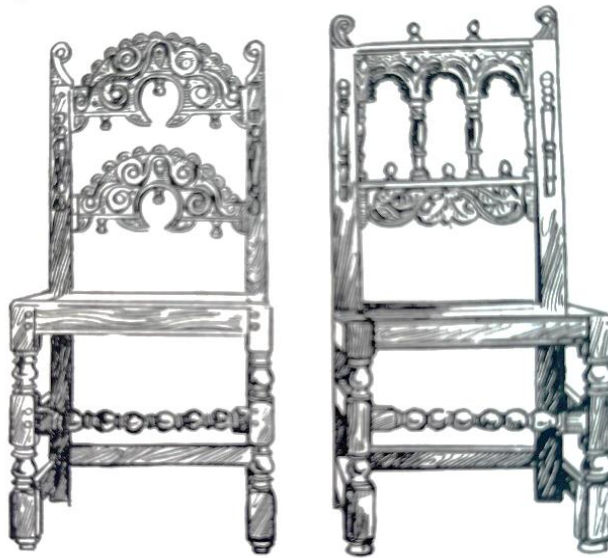
Resim 5. Geç döneme ait sandalye örnekleri (furniturestyles.net; Legs&Thompson, 1937)

Figure 5. Examples of chairs belonging to the late period

Kırsal kesim ve çiftliklerde kullanılan Yorkshire ve Derbyshire sandalyelerin tasarımı belirgin bir çizgiye sahipti. Bu sandalyelerin iki çeşidi vardı; bir tipinde arkalığı kavisli 2 adet oymalı ahşaptan yapılmış, diğerinin arkalığı ise; 2 yatay parçadan kemerli ve ortada tornalı parçalar kullanılmıştır. Arkalıkların muhtelif yerlerinde tornalı parçalar kullanılmıştır. Ön ayaklarda kullanılan kayıtlarda yuvarlak tornalı parçalar kullanılmıştır. Kırsal kesimlerde (taşra) sandalyeler daha basit ve ucuz yapılmış, ürünlerin oturma ve arkalık kısımları döşemesiz yapılmıştır. Yüksek sınıfta yer alan sandalyeler daha sağlam yapılmıştır (Safi, 2022). Yorkshire ve Derbyshire taşra sandalye örnekleri Resim 6.'da verilmiştir (Safi, 2022).

Resim 5. Geç döneme ait sandalyeler (furniturestyles.net; Legs&Thompson, 1937)
Figure 5. Examples of chairs belonging to the late period

Resim 6. Taşra sandalye örnekleri
Figure 6. Country chair samples

Bu dönemde sandalyelerin yanı sıra koltuklarında yapıldığı görülmüştür. Buccleuch Dükü koleksiyonunda yer alan II. Charles'ın hükümdarlığının sonlarına doğru ortaya çıkan berjer koltuk incelendiğinde; koltuğun iskeletinin ceviz ağacından, döşemesinin kadife kumaştan yapıldığı, dikme ve kayıtlarının kıvrımlı yaprak motifli oymalar ile süslendiği belirlenmiştir. Buccleuch Dükü koleksiyonunda yer alan berjer Resim 7.'de verilmiştir (kaliudabali.com).

Bu dönemde yapılan tekli koltuklar incelendiğinde, kolçaklarının kavisli yapıldığı, kolçak baş kısımlarının ve kolçak destek dikmelerinin oymalı yapılmıştır. Ayak ve kayıtlar oymalı yapılmıştır. Kayıtlar ortada destek kayıtlarıyla da birleştirilmiştir. Döşemelerde kadife kumaşlar kullanılmıştır. Ayrıca koltukların oturma yerleri ve arkalık kısımlarında dekoratif amaçlı saçaklar kullanılmıştır. Zaman zaman ayaklarda yıldız boyamalar yapılmıştır (metmuseum.org). O döneme ait olan kolçaklı ve püsküllü koltuk örnekleri Resim 7.'de verilmiştir (furniturestyles.net).

II. Charles Dönemi'ne ait kadife döşemeli koltukların ayakların çift "C" formunda eğimli yapıldığı, ön kayıta oyma çalışıldığı, kolçakların döşemeli yapıldığı görülmüştür. Resim 8.'de verilmiştir. Bazı koltuk arkalıkları kenarlardan öne doğru çıkıntılı (kulaklı) yapılmıştır. II. Charles Dönemi'ne ait koltuk örnekleri Resim 8.'de verilmiştir (Safi, 2022).

Resim 7. Döneme ait koltuklar
Figure 7. Period seats
(kaliudabali.com; metmuseum.org; Aras, 1980)

Resim 8. II. Charles Dönemi koltuklar

Figure 8. II. Charles Era seats

(Safi, 2022; collections.vam.ac.uk)

3. Restoration Stili Masa ve Sehpalar

Restorasyon döneminde, oyunlar, yemek yeme, yazı yazma ve teşhir için çok çeşitli masa ve sehpalar yapılmıştır. Üst sınıfta yer alanlar; rahatı, oyun ile vakit geçirmeyi ve eğlenmeyi çok severdi. Bu nedenle; bu dönemde böyle bir yaşam tarzına uygun küçük masalar çok kullanılmıştır. Satranç, tavla, zar vb oyunları oynamak çok popülerdi. Oyuncular üzerinde saatlerini geçirebilecekleri bir ürüne ihtiyaç duyuyorlardı. Bu dönemde bazı masaların tepsiye benzer kenarları da vardı. Bu masalar çoğunlukla dikdörtgen tablalı, burma ayaklı ve çapraz kayıtlı olarak tasarlanmıştır (furniturestyles.net).

Masa ve sehpaların üst tablalarında ceviz kaplamadan marketri çalışmaları yapılmıştır. Marketriler de çiçek ve frenk inciri desenleri uygulanmıştır. Çiçek motifleri genelde sitilize edilerek kullanılmıştır (Wellesley, 1935). Ürünlerin iskelet kısımlarında karaağaç meşe ve çam, üst tablalarında abanoz ve diğer ağaçlar kullanılmıştır (furniturestyles.net). Marketrili yapılan burma ayaklı masanın görüntüsü Resim 9.'da verilmiştir. Bu dönemde yapılan bazı masa ve sehpaların ayaklarında karyatit ve kadın figürlü oymaları çalışıldığı, üst tablalarda gümüş kakma çalışmalarının yapıldığı, bu plakalarda o dönemin düşeslerinin baş harfleri olan "E" ve "D" harflerinin işlendiği görülmüştür (kaliudabali.com). Victoria ve Albert Müzesi, Ham House kataloğunda yer alan gümüş ile süslenmiş abanoz masanın görüntüsü Resim 9.'da verilmiştir.

Bu dönemde 5nci Dorset Kontu'nun eşi Frances Cranfield adına yapılan sehpa incelendiğinde; Abanoz ağacından yapıldığı, üst tablasına gümüş plakalardan kakma yapıldığı, tablanın orta kısmına dönemin kont ve düşeslerinin baş harfleri olan "F", "C"

ve “W” harflerinin işlendiği görülmüştür (Aras, 1980). 5nci Dorset Kontu’nun eşi Frances Cranfield adına yapılan ve Lord Sackville Koleksiyonu’nda yer alan Abanoz sehpanın görüntüsü Resim 10.’da verilmiştir.

Resim 9. Gümüş kakmalı masa
Figure 9. Silver inlaid table
(furniturestyles.net; kaliudabali.com)

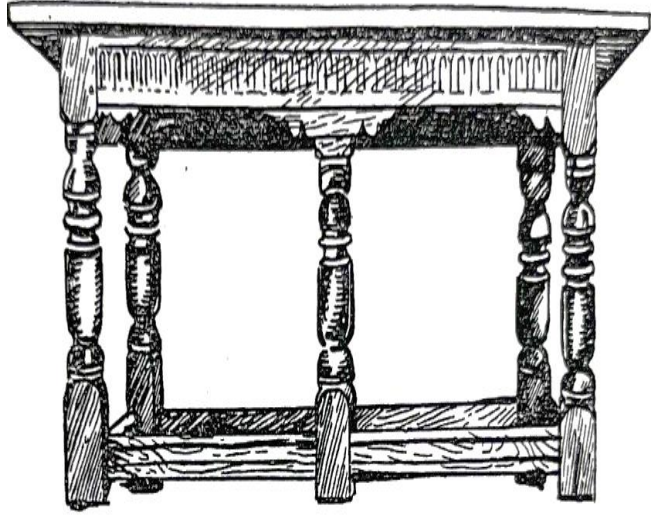
Resim 10. 5nci Abanoz sehpa
Figure 10. 5th Ebony coffee table
(Aras, 1980)

Dikdörtgen formda yapılan masaların üst tablalarında zaman zaman frizler kullanıldığı, Ayakların kıvrımlı ve melek çocuk oymalı yapıldığı, ayaklarda ve kordonlarda yaldız boyamalar çalışıldığı belirlenmiştir (kaliudabali.com). Albat N.R. Colville Koleksiyonu’nda yer alan melek çocuk oymalı masanın görüntüsü Resim 11.’de verilmiştir.

17. yüzyılda geç döneme ait masalar incelendiğinde, üst tablanın dikdörtgen formda yapıldığı, ayakların tornalı işlendiği görülmüştür. Ayakların yere değen ve üst tablayla birleşen kısımların kare prizma olarak yapıldığı belirlenmiştir. Ayaklar arasında üst ve alt bölümlerde sağlamlığı artırmak için kayıtlar kullanıldığı, üst kayıtlarda oluklu oymalar işlendiği tespit edilmiştir (5 NT). Geç döneme ait torna ayaklı dikdörtgen masanın görüntüsü Resim 12.'de verilmiştir.

Resim 11. Melek çocuk oymalı masa
Figure 11. Angel child carved table
(Aras, 1980)

Resim 12. Geç dönem torna ayaklı masa
Figure 12. Late period table with lathe legs
(Safi, 2022)

Bu dönemde sabit masaların yanı sıra açılarak büyüyen masalarda yaygın olarak kullanılmıştır. Bu açılır kapanır masalar büyüktü ve genelde 2 sürgü ile 6 ayaklı, bazen de 4 sürgülü olarak yapılmıştır. Masaların ayaklarının dışa doğru açılmasıyla, üst tablanın çekilip ya da kaldırılmasıyla masanın büyüdüğü belirlenmiştir. Açılır kapanır masalar eski uzun tip masalara göre daha popüler olmaya başlamıştır. Bu masalar sayesinde büyük toplantılar, davetler ve yemekler ayrı masalarda yapılmaya başlanmıştır. Masaların imalatında ceviz, meşe ve abanoz ağaçları daha çok kullanılmıştır. Kanatlı birçok masada çekmece kullanılmıştır. Üst tablalarında marketri çalışmaları yapılmıştır. Masa ayakları çoğunlukla ince kesitli tornalı ve burmalı olarak yapıldığı, sabit ayaklar arasında tornalı kayıtlar kullanıldığı görülmüştür. Büyüyeabilen bu masaların modası 18. yüzyıla kadar devam etmiştir. Günümüzde de bu masalar yaygın olarak kullanılmaktadır (furniturestyles.net; Safi 2022). Açılarak büyüyen masalara ait görüntüler Resim 13.'de verilmiştir.

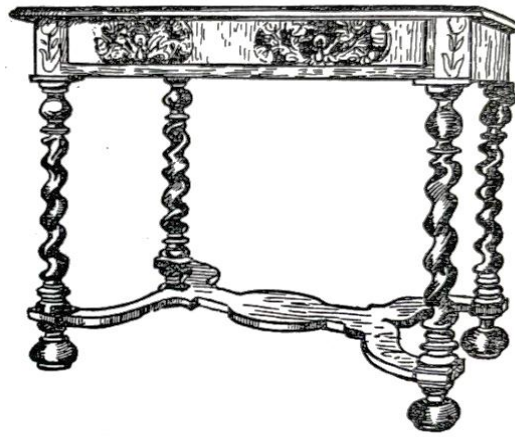
Masalara bakıldığında, açılan tablaları ve çekmeceleri fark etmek neredeyse imkânsızdı. Çekmece klapalarında çiçek ve yaprak motifli marketri uygulamaları yapılmıştır. Üst tablalar iki parçadan oluşuyordu, istendiğinde bu parçalar çekilerek masa büyütülebiliyordu. Böylece daha fazla kullanım alanı yaratılabiliyordu. Bugün kullanılan büyüyen masaların ilk örnekleri bu dönemde yapılmıştır. Masa ayakları helezon şeklinde

burmalı ve tornalı, ayakların yere değen kısımları ise top şeklinde yapılmıştır. Ayaklar alt kısımlardan “X” şeklini andıran kavisli ara kayıtlarla birleştirilerek ürünün hem estetik değeri hem de sağlamlığı artırılmıştır (Safi, 2022). Spiral (burmalı) ayaklı “X” formlu ara kayıtlı masanın görüntüsü Resim 14.’de verilmiştir.

Resim 13. Açılarak büyüyen masa örnekleri (*furniturestyles.net 2; Safi, 2022*)

Figure 13. Examples of growing tables

Resim 14. Burma ayaklı masa (*Safi, 2022*)

Figure 14. Burma pedestal table

Bazı masa ve sehpaların üst tablasında sedir ağacı kullanılmış, üst tabla kenarlarında koyu renkli olan abanoz ağacı şerit şeklinde kakma yapılarak uygulanmıştır. Zaman zaman yıldız ve çiçek motifleri marketri olarak kullanılmıştır. Kakma uygulamalarda fildişi kullanıldığı da görülmüştür. Ayaklar burmalı ve oymalı yapılmıştır. Ayakların alt kısımlarında kullanılan kayıtların orta kısmında zaman zaman çiçek sepetleri kullanılarak Fransız esintisi verilmiştir. Bazı masalar farklı renklerde boyanarak kullanılmıştır (Aras, 1980) Albay N. V. Stapford Koleksiyonu’nda yer alan burma ve oyma ayaklı masanın görüntüsü Resim 15.’de verilmiştir.

Döneme ait olan ve Albay N. V. Stapford Koleksiyonunda yer alan masa incelendiğinde; masanın 1680’lerde yapıldığı, masa iskeletinin kayın ağacından üst tablasının abanoz ağacından yapıldığı görülmüştür. Üst tablada frizler içerisinde 2nci Peterborough Kontu’nun nişanı işlenmiştir. Bu dönemde masa üstlerinde beton türevlerinden sahte

mermer uygulamaları yapıldığı belirlenmiştir (Safi, 2022). Albay N. V. Stapford Koleksiyonu'nda yer alan torna ayaklı masanın görüntüsü Resim 16.'da verilmiştir.

Masa ayaklarında bazen "S" şeklinde kıvrımlı formlar kullanılmıştır. Oymalar ve kabartmalar ile bir hareket ve simetri hissiyatı yaratılmıştır. Altın, gümüş, ahşap ve deri panelleri süslemelerde kullanılmıştır (Hayward, 1965). Ayaklı "S" formunda olan masanın görüntüsü Resim 17.'de verilmiştir.

Resim 15 Burma ayaklı masa
Figure 15. Burma pedestal table

Resim 16. Torna ayaklı masa
Figure 16. Lathe pedestal table

Resim 17. "S" ayaklı masa
Figure 17. "S" pedestal table

4. Restoration Stili Dolaplar ve Şifonyerler

17. yüzyılın sonlarına doğru İngiltere'deki birçok insan çamaşırlarını ve giysilerini saklamak için kapaklı sandıklar kullanıyordu; günümüzde kullanılan şifonyer o dönemde bilinmiyordu. Daha önceleri yük dolabı olarak kullanılan dolaplar bu dönemde geliştirildi ve yerlerini şifonyerler aldı (furniturestyles.net). Yük dolaplarının derin üst çekmeceleri ve açılan kapakları vardı. Daha moderne yapılan bu dolaplarda çok miktarda süsleme kullanılmıştır.

Şifonyerler ilk olarak bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır (Safi, 2022). Gövde ve ayaklar ayrı düşünülmüştür. Bazı tipleri kapaklı, bazıları ise çekmeceli yapılmıştır. Çekmeceli yapılanlar 2 ya da 4 çekmeceli olarak tasarlanmıştır. Üründe kavisli, tornalı ve burmalı uzun ayaklar kullanılmıştır. Ayaklar arasında "X" şeklinde dekoratif ara kayıtlar kullanılmıştır. Bu dönemde mobilya kullanımının çok fazla olması nedeniyle, mobilya ustalarının kazançları da talebe bağlı olarak artmıştır. Cila olarak Çin verniği kullanılmıştır (Safi, 2022). Dolapların karakteristik özelliği kare prizma formunda olmasıdır. Üst tablalarda şerit şeklinde kakma ve marketriler uygulanmıştır. Tablaların kenarları yuvarlanmış ya da kordon açılmıştır. Dolaplar çoğunlukla ayaklı yapılmıştır. Çekmece klapaları kenarlarında kordonlu çıtalar kullanılmıştır. Ayaklar bazen yüksek olarak "S" formunda bazen ince tornalı, bazen de oymalı konik formda yapılmıştır. Barok stilinin etkisi şifonyer ve dolaplarda görülmüştür. Uygulamada meşe ve çam ağaçları kullanırken, kaplama olarak da ceviz kullanılmıştır (furniturestyles.net). Bu

dönemde yapılan ve Victoria ve Albert Müzesinde sergilene dolaba ait görüntü Resim 18.'de verilmiştir.

Resim 18. Victoria ve Albert Müzesinde sergilenen dolaba ait görüntüler (Safi, 2022)

Figure 18. Images of the cabinet exhibited at the Victoria and Albert Museum

Zengin oymalara sahip sandık ve büfeler de yaygın olarak yapılan mobilyalardandı. Büfe bu dönemin en ilginç ürünlerinden bir tanesiydi. Bu dolapların üst kısımları kutu şeklinde hazırlanmış olup, sanki tornalı ve burmalı ayaklar üzerine konulmuş sandık havasında yapılmıştır (timothy-corrigan.com).

Dolap kapaklarında pastoral görseller, akantüs yaprakları, Tudor gülleri ve melek figürlü süsleme motifi olarak kullanılırken zaman zaman sedef kakma ve yıldız boyamalar da yapılmıştır (Safi, 2022). Dolap köşelerinin kırlangıçkuyruğu geçmeler ile birleştirilip üzeri ceviz kaplamalar yapıştırıldığı belirlenmiştir (furniturestyles.net). Bu dönemde yapılan dolap örnekleri Resim 19.'da verilmiştir.

Dolapların kaplama ile kaplanan yüzeylerde farklı renk tonlarında kaplamalardan zarif marketri uygulamaları yapılmıştır. Marketri uygulamalarında bahar dalında laleler ve karanfiller kullanılan motifler arasındadır. On yedinci yüzyılın sonlarına doğru yapılan mobilyalarda marketri süslemelerinde hindiba ve yosun motifleri de kullanılmıştır (furniturestyles.net).

Resim 19. 17. yy. sonlarında yapılan dolap örnekleri (Safi, 2022; beauchampantiques.com)

Figure 19. Cabinet samples which are made at the end of 17th century

Dolaplardaki çekmecelerin altında bulunan bir ahşap sürgü yardımı ile üst çekmeceler, genelde kapalı tutulurdu. Çekmecelerin açılabilmesi için bu sürgünün alttan yukarı doğru bastırılması gerekirdi, dolayısıyla alttaki uzun çekmece kilitli olduğunda diğer çekmeceler de erişilemez olurdu. Bu kurgu hem kilit, hem de zaman açısından tasarruf sağlıyordu (Dyer, 1918).

Çalışma masalarında kral ağacı olarak bilinen princewood kullanıldığı, ürünlerin üst kısımlarının dikdörtgen prizma şeklinde yapıldığı görülmektedir. Alt bölümde yüksek ayaklar kullanılmıştır. Ayaklar ince zarif kesitlerde burmalı ve tornalı yapılmış olup, “X” şeklinde ya da kavisli ara kayıtlarla desteklenmiştir. Ayaklarla üst bölümler arasında çoğunlukla çekmeceler kullanılmıştır. Kapak ve çekmece yüzeylerinde fildişinden kakmalar, çiçek desenli marketri uygulamaları yapılmıştır. Çalışma masalarına ait görüntüler Resim 20.’de verilmiştir.

Resim 20. Çalışma masalarına ait görüntüler

Figure 20. Images of work desks

(beauchampantiques.com; Aras, 1980)

5. Restoration Sitili Kitaplık ve Kütüphaneler

1666 yılında ünlü yazar Samuel Pepys kitapları için “sayıları çoğaldı ve biri diğerinin üzerinde sandalyelerimde yatıyorlar” şeklinde hayıflanmıştır. Marangoz Simpson bu probleme çözüm bulmak için görevlendirilmiştir. 12 ayrı masif meşe kitaplık üretilmiştir. Bu olaydan önce tek başına kitaplık olarak yapılmış “matbaa” diye isimlendirilen mobilyalar kullanılmıyordu ve kitaplar, normalde, raflı dolaplara yerleştiriliyordu (furniturestyles.net).

Bu dönemde kitaplıklar kullanıyor olsa bile, Simpson’ın kitaplıklarında ilk defa cam kullanılmıştır (Safi, 2022). Bu kitaplıkların oymalı çerçeveler içinde camlı tabanları ve sık bir şekilde bölümlere ayıran çitaları olan camlı kapakları vardı. Dolapların alın kısımlarında akantüs yaprağı, frizler, dolama dallar ve palmetler oyma motifi olarak kullanılmıştır (Wellesley, 1935).

Cambridge Magdalene Koleji’nde bulunan Simpson’ın meşe kitaplıkları bizim için bugün bile hemen tanınabilir ürünlerdir 17. Yüzyılın sonlarında üretilen bu kitaplıkların formu günümüze kadar çok az değişikliğe uğrayarak gelmiştir (furniturestyles.net). Bahse konu kitaplık Resim 21.’de verilmiştir.

Resim 21. Samuel Pepys için yapılan meşe kitaplıkların birer örneği
Figure 21. A sample of oak bookshelves for Samuel Pepys
(furniturestyles.net; Aras, 1980)

6. Restoration Stili Yatak ve Şezlonglar

Daniel Marot tarafından popüler hale getirilen Fransız modası, dört direkli perdeleri ve tüyler ile süslenmiş saçaklı tavanı ile karyolalara çok yüksek bir yapı kazandırmıştır (Safi, 2022). 1694 civarında yapılan bir karyola III. William tarafından ziyaret edilen Montague Dükü'ne hediye edilmiştir. Dük, İngiltere'nin Fransa büyükelçisi idi, dolayısıyla damasko ile altından çiçek desenli, kızıl İtalyan sırma kumaşı ve altın püskülleri ile yapılan o dönem için çok zarif bir üründü.

Karyolanın hem ayakları, hem de başlığı zarif bir şekilde kavisli yapılmıştır. Karyolada bulunan tüm ahşap çoğu zaman kumaş ile kaplanmıştır (Safi, 2022). Victoria ve Albert Müzesinde bulunan karyolanın görüntüsü Resim 22.'de verilmiştir.

Resim 22. Victoria ve Albert Müzesinde bulunan karyolanın görüntüsü (Safi, 2022)

Figure 22. Image of the bed in the Victoria and Albert Museum

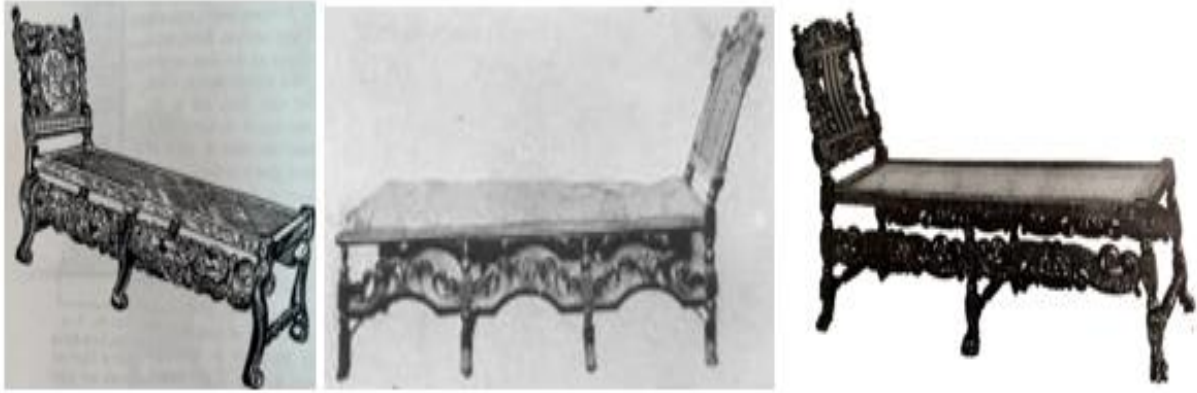
Karyola yapımında meşe ağacı kullanılarak eski Jacobean stili de devam ettirilmiştir (Vosko, 2022). Kavisli bir formda çerçeve konstrüksiyon şeklinde hazırlanan karyola başucu ve ayakucu elemanlarında zaman zaman hasır kullanılmıştır (Safi, 2022). Karyolaların üst kısımları kapalı yapılmıştır. Tavan kısmında yapılan korniş sistemine değerli kumaşlar takılarak karyolanın etrafı kapatılmıştır. Karyolaların en belirgin özelliklerinden biri de dört köşesinde kullanılan dikmelerdir. Karyolardaki önemli bir özellikte üst kısımlarında kullanılan devekuşu tüylerdir (Vosko, 2022).

Restorasyon stiline yapımına başlanan bir diğer mobilya ise şezlong şeklinde yapılan kanepelerdir. Şezlonglar, William ve Mary dönemine kadar süren kısa hükmüne bu dönemde başlamıştır. Dinlenmek için yaysız olarak tasarlanan bu kanepeler çok süslü

(oymalı) olarak tasarlanmış olup, oturma kısımlarında çoğunlukla hasır kullanılmıştır. Oturma bölümleri zamam zaman minderlerle desteklenmiştir. Şezlongların ayakları sandalyelere benzer “S” şeklinde yapılmıştır. Ön kısımlardaki panellere işlenmiş bükümlü sütunlar ile melek figürü oymalar ve kıvrımlı yapraklar motifleri dikkat çekmektedir. Genel görüntüsü erken Restorasyon dönemi sandalyelerini andırıyordu. Şezlongların başlıkları eğimli ve hasır döşemeli yapılmıştır (Resim 36.). Şezlonglarda sağlamlığı artırmak için genelde 6 ayak kullanılmıştır. Ayakların yere değen kısımlarında bazen aslanpençesi oymalar yapılmıştır (furniturestyles.net).

17. yüzyılda II. Charles döneminde ait antika şezlonglar çoğunlukla ceviz ağacından bazen siyaha boyanmış kayın ağacından bazen ise meşe ağacından yapılmıştır. Bu ahşap şezlongların arka dikmeleri, çerçevenin altındaki kayıtları ve ayakları birbirine uyumlu spiral desenler ile oyulmuştu ve arkalıklar pek de kullanışlı olmayan bir çengeller ve zincirler sistemiyle ayarlanabiliyordu (furniturestyles.net).

Geç dönem Restorasyon şezlongları çok süslü bir şekilde oyulmuştu, aynı zamanda çok çeşitli renklerde kumaşlar ile kaplanmıştı. Bu dönemde ayarlanabilir arkalık özelliği kullanımdan kalkmış, yerine sabit arkalıklar kullanılmaya başlanmıştır (furniturestyles.net). Döneme ait şezlong kanepelere ait görüntüler Resim 23.’de verilmiştir.

Resim 23. Victoria ve Albert Müzesinde yer alan erken Şezlong koltuklar
Picture 23. Early Chaise lounge chairs in the Victoria and Albert Museum
(furniturestyles.net; kaliudabali.com; Aras, 1980)

7. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada 17nci yüzyıl önemli mobilya stillerinden olan İngiliz restorasyon stili mobilyalar incelenmiştir. II. Charles döneminde gelişen Restorasyon stiline diğer bir adı da Carolean'dır. Bu stille ilgili mobilya tasarımcılarının faydalanabileceği yeterli Türkçe kaynak bulunmaması nedeniyle birçok kaynak incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında elde edilen veriler derlenmiştir.

Çalışma sonucunda; 1660-1685 tarihleri arasında gelişen stilin mobilya yönünden zengin olduğu belirlenmiştir. Bu dönemde öne çıkan mobilyalar; sandalye, koltuk, masa, şifonyer, kitaplık, şezlong ve karyolalardır.

Sandalyeler çoğunlukla döşemesiz yapılmıştır. Bazı sandalyelerin arkalıkları hasırla kaplanmıştır. Sandalye ve koltuk ayaklarının yere değen kısımları Flaman ayak ve İspanyol topuz ayak olarak adlandırılan spiral kıvrımlı ayaklar yapılmıştır. Nadirde olsa ayağın yere değen kısımları aslanpençesi şeklinde yapılanlarına da rastlanır.

Bu dönemde öne çıkan mobilyalardan biride masalardır. Eğlence anlayışına bağlı olarak açılıp kapanarak büyüyen masaların çok uygulandığı görülmüştür.

Dolap şeklinde yapılan mobilyaların iki bölümden oluştuğu görülmüştür. Üst bölümün kutu şeklinde, alt bölümün ise yüksek ayaklar biçiminde yapıldığı belirlenmiştir. Ürünlere bakıldığında ayaklar üzerine konulan bir sandık algısı oluşmaktadır.

Sandalye ve masa ayaklarının çoğunlukla ince kesitlerde burmalı ve tornalı olarak yapıldığı, ayakların alt kısımlarında "X" formunda kavisli ara kayıtlar kullanılmıştır. Kayıtlarla bir yandan mobilyaların sağlamlığı artırılırken diğer yandan da ürünün estetik değeri artırılmıştır.

Masa ve dolaplarda üst tabla, kapak ve çekmece klapalarında marketri ve kakma uygulamaları tespit edilmiştir. Marketri çalışmalarında uygulanan motiflerin; çiçek motifleri, akantüs yaprağı, meşe yaprakları, mısır başağı yaprakları, gülü andıran rozetler gibi bitkisel motiflerin yanını sıra kuşlar, kartal başları ve melekler olduğu anlaşılmıştır. Masa üstlerinde abanoz ağacı ve gümüş plakalar ile kakma uygulamalar yapılmıştır.

Mobilya imalatında çok çeşitli ağaçlar kullanılmıştır. Bunlardan bazıları ceviz, meşe, abanoz, kayın, sedirdir.

Bu dönemde II. Charles etkisinin dışında, taşrada yaşayanların mobilyaya olan talebinin artması mobilya çeşitliliğinin artmasını sağlamıştır. Günümüzde kullanılan birçok mobilyanın ilk olarak imalatı ve kullanımı bu dönemde başlamış olup, günümüzde de beğenilerek üretilen bir mobilya stildir.

Kaynakça

- Arakelian, P.G., (1979). "The Myth of Restoration Style Shift", Eighteenth Century, Published by *University of Pennsylvania Press*, 20(3): 227, Autumn 1979, <https://www.jstor.org/stable/41467197>
- furniturestyles.net, "English Restoration Period&Carolean Furniture", Furniture Styles, www.furniturestyles.net/european/english/restoration.html, Erişim Tarihi: 12.04.2022
- furniturestyles.net, "The Restoration Period", Furniture Styles, <https://www.furniturestyles.net/european/english/restoration.html>, Erişim Tarihi: 12.04.2022
- kaliudabali.com, (2021). "The History of Furniture: 17th Century (Baroque Style)", July 3 2021, <https://kaliudabali.com/the-history-of-furniture-17th-centuries-baroque-style/>, Erişim Tarihi: 14.04.2022
- Safi, N., (2022). "Restoration/Carolean Furniture Style (1660-1685)", <https://www.worthpoint.com/dictionary/p/furniture-furnishings/english/restoration-carolean-furniture-style-1660-1685>, Erişim Tarihi: 12.04.2022
- Truman, N., (1950). "Historic Furnishing", Pitman Publishing Corporation, pp. 47-2, Londra.
- charlecoteantiques.com, "English Furniture Periods", <https://www.charlecoteantiques.com/english-furniture-periods/> Erişim Tarihi: 20.06.2022
- beauchampantiques.com, "Antiques through the Ages: Late 17th Century (Part II)", <https://www.beauchampantiques.com/antiques-through-the-ages-late-17th-century-part-ii/>, Erişim Tarihi: 14.04.2022
- Vosko, B., (2022). "Understanding English Period Furniture Part I", Understanding English Period Furniture Handouts .3 CEU, p. 3.
- kaliudabali.com, "The History of Furniture 17th Centuries Baroque Style", <https://kaliudabali.com/the-history-of-furniture-17th-centuries-baroque-style/>, Erişim Tarihi: 15.04.2022
- Wanscher, O. (1967). "The Art of Furniture", Reinhold Pub. Corp., 1st edition (January 1, 1967), pp. 137-196
- Legs, C., & Thompson, C. H., (1937). "A Study of Design in Period Furniture as Exemplified", Oregon State Agricultural College, June 1937, pp. 17-20.
- metmuseum.org, "Collection", <https://www.metmuseum.org/art/collection/>, Erişim Tarihi: 24.06.2022
- collections.vam.ac.uk, <https://collections.vam.ac.uk>, Erişim Tarihi: 17.05.2022
- Wellesley, G., 1935. "The Burlington Magazine for Connoisseurs", Burlington Magazine Publications Ltd., Vol. 66, No. 386, pp. 228-239, May, 1935.
- Aras, R., (1980). "Mobilya Tarihi", s. 52, Ankara
- Hayward, H., (1965). "World Furniture: An illustrated history", Edited by Helena Hayward, pp. 86-96, McGraw-Hill Company; First Thus edition (January 1, 1965) The Seventeenth Century England.
- timothy-corrigan.com, "History of British Furniture Jacobean Restoration", <https://www.timothy-corrigan.com/antiques/knowledge-center/history-of-british-furniture-Jacobean-Restoration>, Erişim Tarihi: 20.06.2022.
- Dyer, W. A., (1918). "The Handbook of Furniture Styles", The Century Co., pp. 89-100.
- Heinemann, W., (1920). "Old English Furniture and Its Surroundings - From the Restoration to the Regency", pp. 13-14, Maclver Percival, London.